

Благоевград, ул. Зора 18, тел. +35973 884 203, факс: +35973 884 203, e-mail: swdp@abv.bg

Изх. № 06-00-535/2023 г.
Благоевград

18.08.2023г.

ДО: МИРОСЛАВ КАЛУГЕРОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НСБР
МОСВ
ГР. СОФИЯ

ОТНОСНО: Актуализиран план за действие за вида кафява мечка (*Ursus arctos* Linnaeus, 1758) за периода 2022 г. – 2032 г.

Наш вх. № 04-01-792/25.07.2023 г., писмо № 91-423/24.07.2023 г. на МЗХ

СТАНОВИЩЕ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КАЛУГЕРОВ,

Във връзка с постъпилото писмо с № ЦУ-04-01-792/25.07.2023 г. за изготвяне на становище по „Проект на Актуализиран национален план за действие за вида Кафява мечка (*Ursus arctos* Linnaeus, 1758) 2022 – 2032“ по Приложения 2 и 3 към Закона за биологичното разнообразие се запознах с предложените за разглеждане материали. На тази база си позволявам да изразя следното становище по предложения проектодокумент: Приемам предложението за Проект на Актуализиран национален план за действие за вида Кафява мечка.

Проектът за План за действие е разработен подробно и компетентно. Колективът, разработил проекта е съставен от учени с утвърдена репутация в научната общност.

Настоящият План е актуализация на приетия през 2008 г. „План за действие“ и се е постарал да обобщи съвременните данни, събрани през последните години, относно биологията и състоянието на вида, консервационния му статус в страната и този на другите европейски популации, числеността му и нейните тенденции, днешното разпространение и състояние на местообитанията, отрицателните за вида фактори на територията на нашата страна, както и съвременните заплахи. Детайлно е направена оценката на степента на въздействието им, предлага се рамка на природозащитните дейности и мерки, необходими за опазването на вида. Идеята на Плана е да подпомага стратегическото планиране на дейностите за опазване и подобряване на ключовите му местообитания, дейността на регионалните структури на МОСВ и ИАГ по отношение на вида и оценката на заплахите за него. В настоящия проект са степенувани природозащитните мерки на национално ниво. Смятам, че разработката е с добре формулирани цели и доста трудни, но изпълними задачи.

При внимателен прочит на документа възникват следните въпроси, забележки и препоръки:

- **Основните въпроси**, по които се водят дълги и безрезултатни дискусии са **„Да се опазва ли мечката строго или да се стопанисва и регулира числеността ѝ чрез ползване?“** и **„Адекватна и полезна за мечките ли е досегашната ни политика на опазване и защо за толкова години отчитаме почти една и съща численост?“**

Отговорът им се крие в точното преброяване на мечките, обитаващи нашата страна. Устойчивото опазване и управление на биологичен вид се базира на точна и вярна информация за популационните му параметри. Без точна методика за определяне на числеността не можем да прилагаме никакви мерки или те ще са недостатъчни, неефективни, даже вредни и за двете страни в конфликта.

Говори се за намаляващ брой на мечките у нас, като изводите се базират на

неясна численост и спорни методики за оценка на този популяционен параметър. Как се установява такава тенденция за намаление при неясна численост?

Наложително е инвентаризирането и паспортизирането на мечките в България, което може да стане чрез прилагането на високоточни съвременни методи с помощта на генетиката. Смятам, че отдавна е назряла необходимостта от прилагане на тези достижения на науката. Само така ще получим необходимата ни информация и познание, което ще пресече спекулациите относно числеността на вида. Този подход бе успешно приложен в редица страни членки на ЕС, което доведе и до преоценка на подхода към мечките от страна на европейските институции. За пример ще дам само Словения и Хърватия, където специални генетични анализи установиха, че има съответно 490 индивида (предишна оценка от „таксациите“ 400) и около 1000 мечки (при „таксационни“ 600 бр.). При влизането на Хърватия в ЕС статутът на мечката беше променен от „ловен вид“ на „защитен“. След доказването на устойчива и многобройна местна субпопулация мечките вече са обект на контрол на числеността. Понастоящем ловът там се нарича „подборен“ и е регулиран съгласно регламента за дерогация на ЕС. Това намали подкрепата на ловците за управлението на вида. Друг пример е Словакия. През 2022 г. Държавната служба за опазване на природата наблюдава техния брой, като анализира ДНК проби от изпражнения и косми на мечки. Въз основа на тях броят на мечките е оценен на 1056 индивида. За втора поредна година кафявите мечки се превърнаха в една от най-горещите теми за дебат в Словакия. Това е в отговор на нарастващия брой нападения. Отново статута на мечката там демотивира горските и ловците за участие в устойчивото управление на вида и подпомага браконьерството.

- Защо липсва анализ от ловностапанска гледна точка на коефициента на прираст, смъртността, капацитет на местообитанията и др., на чиято база да стъпим в определянето на оптималната численост на вида у нас?

- В документа на стр. 84 е разписана „**Мярка 7.3.3:** Разработване на протоколи и внедряване на генетични методи за установяване и мониторинг на видовете кафява мечка (*Ursus arctos*), вълк (*Canis lupus*), дива котка (*Felis silvestris*) и рис (*Lynx lynx*). Мярката предвижда разработване на детайлни протоколи за събиране и съхранение на генетичен материал от изброените видове и прилагане на терен на протокола за генетични изследвания на кафявата мечка. Тези протоколи, ще се базират на цитираният детайлен доклад, като ще се осъществени частта, описваща територията, която следва да се проучи. Всичко това звучи добре, но отново, както и в Плана от 2008 г. е без конкретни срокове, бюджет и изпълнители.

„ЮЗДП“ ДП, гр. Благоевград двукратно е правило опити да инициира такъв генетичен мониторинг у нас, който да се осъществи с участието на всички заинтересовани страни – други държавни предприятия, научни институции, неправителствени организации, включително ловните съюзи, но не срещнахме подкрепа от страна на МЗГ.

Миналата година МОСВ направи стъпка в тази посока с проекта си за „Провеждане на оценка на популацията от кафява мечка, базирано на генетични изследвания през 2022 г. в България“. В „ЮЗДП“ ДП, гр. Благоевград бе създадена добра организация за събирането на фекални проби, но въпреки усилията, положени от нашите служители и големия брой проби (135 бр.), до резултати не се стигна.

- по **Мярка 7.1.1** (стр. 77) Не смятам за удачно прехвърлянето на цялата отговорност по компетенциите за издаване на разрешителни за изключение от забраните по чл. 38 от Закона за биологичното разнообразие за кафявата мечка на министъра на околната среда и водите, който да остане единственият компетентен орган да издава разрешително за изключение от забраните. Според авторите на документа присъствието на мечката в Закона за лова и опазване на дивеча „създава сериозно противоречие при опазване на вида, тъй като според ЗБР, всичко по опазване на вида е поверено на Министерството на околната среда и водите, същевременно министърът на земеделието може да предприеме действия като изключение от забраната по ал. 6 в особени случаи и при спазване разпоредбите на чл. 48 от Закона за биологичното разнообразие. Това създава сериозни проблеми по отношение на координацията органите на МОСВ и МЗГ, забавяне действията при реагиране при проблемни ситуации и намаляване на ефективността на взетите

мерки, ако изобщо се приложат". Не приемам твърдението, че през последните 15 години са издавани разрешителни за отстрел на проблемни мечки, без да са вземат достатъчно природозащитни мерки. Досегашната практика показва добра координация между двете министерства.

- Предвид досегашният опит и резултатите от прилагането на мерките по досега действащият План за действие (2008), **има ли МОСВ ресурсите да гарантира устойчивото опазване на вида, достатъчна ли е кадровата и техническата обезпеченост на структурите му, подготовката и мотивацията на служителите му или мечките ще се чувстват по-защитени, ако са и „обект на стопанисване“?**

Европейският план за действие за кафявата мечка на Съвета на Европа (от октомври 2000 г.) препоръчва редица дейности за България, някои от които вече са реализирани, а върху други се работи. „ЮЗДП“ ДП е активен и полезен партньор в повечето от тях (действия от 4.1.4 до 4.8.2) Смятам, че това далеч не изчерпва капацитета, с който разполагаме в системата на горите у нас. Смятаме, че ако са включени повече специалисти, заети в различни сфери и отрасли, това би повишило качеството и обхвата на работата по изпълнението дейностите по Плана.

- **Не виждаме детайлен анализ на щетите** – причини, периодика, социално значение, реакция на институциите, компенсаторни механизми и т.н. Често пъти тромавата или недобре проведена процедура по установяване и възмездяване на щетите провокира саморазправата с проблемните животни.

- Налице е спешна нужда от изработване на адекватна на новите социални условия Наредба за установяване и компенсирание на щетите, което не виждаме детайлно отразено в Плана за действие – **Мярка 7.1.4**. Не са посочени срокове и изпълнители, има само индикативен бюджет.

- Одобрявам **Мярка 7.1.8** (стр. 75): Въвеждане на забрана за ползване на горските пътища, в ключовите местообитания на мечките от моторни превозни средства, извън тези със специален режим на придвижване и тези, изпълняващи служебни дейности в защитените територии и горските стопанства. Тя обаче може да влезе в конфликт с идеята за многофункционалното ползване на горите и налага промени в други нормативни актове.

- С повечето от разписаното в **т. 7.2 „Преки природозащитни мерки“** съм съгласен, но отново липсват конкретни срокове, отговорности и разчетен финансов ресурс. Ще се включим активно в изработването на методиката за определяне на „проблемни мечки“ и създаване на Протокол за определяне на „проблемни мечки“ (включен в подзаконовата нормативна база за реда и условията за установяване на щетите от кафява мечка, както и в работата по **Мярка 7.2.1.2**: Създаване на спешни екипи за действие при екстремни ситуации, свързани с „проблемни“ кафяви мечки, и **Мярка 7.2.1.3**: Прогонване, улавяне и преместване в други територии на проблемни животни или извършване на контролиран отстрел. Ползени за служителите ще бъдат и мерките, свързани с предвидените ежегодно обучителни семинари и курсове.

- По **Мярка 7.2.2.7** „Осигуряване на допълнително количество фураж за копитния дивеч на местата за подхранване в размножителните местообитания на мечките, както и на допълнително количество ябълки и/ или царевица (100 т.) от бюджета на МОСВ, което е отговорно за управлението на вида.“ Предвидени ли са собствени средства на МОСВ?

- Добре би било **да се изработи информационна стратегия със система от мерки и дейности, касаещи правоохранителните и правоприлагащите органи**, чрез които последните да припознаят природозащитното законодателство, с цел да го прилагат на практика.

ПОДПИС:...

Инж. ВАЛЕНТИН ЧАМБОВ
/Директор на „ЮЗДП“ ДП Благоевград/

РМ/ЛССД

